

ЩЕ ОДИН КРОК ВПЕРЕД.

(З приводу двох постановок "Гайдамаків" у Вінніпегу.)

Перший раз поза кордонами Радянської України була виставлена незвичайно тяжка тема — п'єса "Гайдамаки" на сцені вінніпегського Укр. Роб. Дому. Ставили її два рази підряд, в суботу 20 і 27 листопада й обидва рази при переповненій залі.

Для тих, що не бачили на сцені "Гайдамаків", дуже тяжко уявити собі красу і силу цієї наскрізь оригінальної п'єси, що цілком рідиться від всіх сценічних постановок, які ми привикли бачити чи то на вінніпегській робітничій сцені, чи дебуть на провінції. Хорові декляції, німа гра цілих гуртів (пантоміма), часті зміни світла і декорацій, а вкінці доповнювання гри аматорів на сцені спеціально підбраною музикою — все те, включно з поділом сцени на дві частини — велика новина для нас всіх. Ми не помилимося, коли скажемо, що дуже сумнівно, чи хтобудь на американській землі візьметься до постановки "Гайдамаків", хоч ми думаємо про належну постановку, а не парляжени. І нас ані трохи не здивувало, що ті товариші, які працювали у Вінніпегу над "Гайдамаками", після вистави сказали: "Надто багато зловровля коштує ця постановка".

Незвичайно сильне враження в "Гайдамаках" робили три епізоди і всі три масові. Перший — це алегорична німа картина, що представляла український народ і панування шляхетської Польщі над ним. Картина була введена прекрасною і цілком не по аматорськи. Другий епізод — це наступ гайдамаків на польський замок при зареві пожежі. Третій, що безперечно є найсильнішим місцем п'єси, це той, коли Гонта вбиває своїх власних дітей. В респонції Гонта піднімає ніж, щоби зарізати дітей і в той хвили на сцені та на залі ставилося темно, тільки в оркестрі гремить бурхливий акорд, що згодом розпливається в розпачливий, сумну мелодію. І коли на сцені стає знову видно, діти Гонти лежать мертві біля ніг свого батька. В той час на залі чути довге, гомонне хлипання. Це плачуть жінки, плачуть й мушени.

Говорити про гру поодиноких аматорів — годі. "Гайдамаки", це масова постановка де головну роль грає маса. Всеж таки й поодинокі особи вибивалися своєю грою. Маємо на увазі перш усього (Оксану) за її розуміння ролі і чудову дикцію (голосу). Залізняк (тільки лише було-бо, як-би старався менше змінювати голос), Лейбу (хоч в де-

в нових формах залишається документом раз на завжди. Хоч щією п'єсою ми проломили старий репертуар і дали змогу тисячній робітничій публіці бодяй приблизно познайомитись з новими досягненнями українського революційного театру. В театральному життю української працюючої емігра-

"СНЕП ШАТС".

НА ЧАС.

Цим разом, то вже не лише голова мистецького комітету і режисер зивали аматорів приходити на проби на означений час, але одні других агітували, просити, аби на наступний раз таки всі, як один і всі, як одна, прибули на час.

— Памятайте, щоб були на час! — було чути ще кілька голосів вже на вулиці, як розходилися.

На зборах відділу ТУРФДім проголосовано, щоб всі аматори прибули на час.

На зборах відділу Жіночої Секції те саме.

На концерті не лише пригладувано про це, але голова Гурованов до цієї справи поверх десь мінув.

— Памятайте, прийдіть на час!

Генеральна проба.

На наступний вечір вже грається штука.

Восьма година.

Пришов один аматор і одна аматорка.

Пів до дев'ятої.

Прийшов суфлер.

Черть до десятої, прийшов режисер.

— Вже є всі?

— До першої дії вже є всі.

— Та ще нема суфлера.

Десята. Прийшов суфлер.

— Всі на сцену!

Перейшли першу дію.

— Дія друга. Гнат!

— Його ще нема.

— Без него не можемо поступати, бо він грає головну роль в цій дії.

— Берім третю дію!

Всі сердяться. Режисер учить суфлера читати.

— Ви за-пам'яту. До другої години будемо тут?

Суфлер відсварюється. Пішли п'ять мінут часу.

Взяли третю дію.

Десь в половині третьої дії вбігає Гнат. Добрий аматор, але скелар і все занятий.

— А я думав, що я вже спізнився!

— Ми взяли третю дію.

— Добре, то я ще скочу до дому. Поки ви докінчите третю дію, я верну.

— Але-ж не можна!

— Та я таки зараз назад.

— На всіх пробах, а на генеральній, то таки обов'язково повинні бути всі аматори від початку до кінця.

— Воно так, але... я таки мушу піти. Як же маю яких трійцять фунтів мяса виробити на ковбаси і зараз верну!

Пішов. Аматори докінчили четверту дію, він тоді вернув. Генеральна проба скінчилась без проб другої дії.

На відході аматори і аматорки знову нагадували одні другий, щоб на будуче приходили на час.

Драпака.

ЯК РОЗВИВАВСЯ ВІДДІЛ Р.З.Т В ЕДМОНТОНІ.

Коли у Вінніпегу зорганізовано відділ Робітничого Запомогого Товариства в 1922 році, то в Едмонтоні з гіркою бідою вдалося зорганізувати відділ аж в 1924 році. Майже всі ми дивилися на Р.З.Т., як на буржуазну видаму й тому не брала нас охота організувати цю організацію. Але під натиском ухвал з'їзду наших організації прийшлося нам мимоволі створити відділ Р.З.Т.

На початку вписалося 17 членів. І довго-довго тих 17 членів були самотніми. Склад було масове віче й говоримо, які користи матиме робітник, коли стане членом Р.З.Т., але люди слухали й з тим розходилися. Та й самі такі члени Р.З.Т. в ті користі не дуже то вірили. Де-ж хто повірив, щоб за одного долара міряно можна було в разі слабості діставати долар чи півтора денно, а то ще й посмертно.

Але що-ж, є таке товариство, каже з'їзд до него належати, то мусимо належати.

Проіснував наш відділ один рік і хоч-би тоби один член захорів, або скалічився, щоб на решті дістати ту допомогу, про яку ми так багато говорили. Ми вже, буювало, просимо бога, щоб хтось заслаб хоч на пару тижнів (але кожний думає: нехай хтось інший заслабне, а не я). Коли-б хтось дістав допомогу, то може легше було-б вести агітацію. Чуюм, що по організації люди слабують, калічаються, а в нашому відділі — ні, нічого їх не чіпляється.

Ми вже на масових вічах було говоримо: "Хто не хоче слабувати або калічитися, хай стає членом Р.З.Т. Лише по-думайте: за одного долара на місяць ви забезпечені від всякої слабости. Свідомство цьому, що за рік нікого з членів нашого відділу навіть живіть не заболів". Люди слухали, посміхалися, але членами не ставали.

Аж нарешті одному нашому членові, майнерові, потовкло в майні ногу. Пішов рух між нашими членами: "Гей, і у нас є вже покалічений!" Опікуні хворих йдуть відвідувати й переконують, що дійсно нашому членові потовкло ногу й він

заслугує на допомогу. Прийшов доктор, потім знову опікуни, а наш хорий до опікунів каже: "Ви сидіть дома, а я вже буду відвідувати, бо... доктор сказав мені прохджуватися щодня з пальцями, то я буду прохджуватися до вас, а не ви до мене".

За пару тижнів дістав наш хорий чека від Головного Заряду. Пішов до банку — зміняв на дійсні гроші. Всі хором: "дістав, дістав допомогу, власними очима бачили". То бай-дуке, що до того часу нераз читали в "У.Р.В.", що в інших місцевостях робітники діставали допомогу. Треба було, щоб аж в нашій місцевості дістав і аж тоді повірили.

На першому масовому вічу після цієї події наш відділ подвоївся членством. Чек зробив крашу агітацію, як наші промовці. За короткий час наш відділ переріс за сотку членів.

Гей, братія, це вже не 17 членів. Бачимо, ба вже наші члени почали хорувати, калічаться, а навіть вмирати. Ми вже просимо бога, щоб наші члени не хорували, не калічались, не вмирали, що така "агітація" нам зовсім непоплатна й ми її не бажаємо. Але нічого не вдієш.

Заводога приходив і хорим, і скаліченим, а на кожних адміністраційних зборах (а не на масових мітингах) вписується по 20 членів більше. Наш відділ вже перевищив число 220 членів.

Виходить таке, що коли-б один наш товариш не потовк був нога в майні, то ми й досі мали-б 17 членів. Цей товариш, по боєм, заслугує на якусь премію.

Але тепер я таки прошу вас, товариші й товаришки: не хорувайте, не калічаться, не вмирайте! Жийте собі здоровенькі. А то цього кварталу едмонтонський відділ Р.З.Т. таки дуже розхорівся. Нові члени прибувають тепер вже й без такої ващої "агітації" й місця для них досить є у нашій організації. На п'ять соток місця знайдеться. Ставайте членами Р.З.Т., але не для того, щоб хорувати.

Око.

Товариші! Відновляйте передплату на "Укр. Роб. Вісти"!

ЖЕРТВИ БІЛОГО ТЕРОРУ.

ЯК ОБЛУДНА ДЕМОКРАТІЯ РОЗПРАВЛЯЄТЬСЯ З СВОЇМИ ПРОТІВНИКАМИ.

Сучасна культурна людина здригається на саму думку про колізню "свату-інкізицію"; вона з огидженням відвертає свої очі від страшних історичних картин кровавого й жорстокого катування людей за їхні переконання, за їхню любов правди й справедливості й за оборону природних прав людини.

ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ В ПОЛЬЩІ В МІСЯЦІ ВЕРЕСНІ 1926 Р.

Варшавська "Хроніка репресій" за місяць вересня 1926 р. подає (неповну) статистику політичних процесів в Польщі, на основі котрої на 30 нотованих політичних процесів польські суди засудили: 60 оscarжених на 64 роки в'язниці; 13 на 49 тяжкої в'язниці; 3 на 5 літ каторги; разом в місяці вересні 76 оscarжених засуджено на 118 років в'язниці. В шістьох випадках справу оscarжених відволало на 118 років в'язниці, в шістьох увільнено засуджено 21 особ.

ФІКЦІЯ ПОЛЬСЬКОГО НЕДОТОРКАНОСТІ В ПОЛЬЩІ.

В кожній буржуазно-капіталістичній країні існують конституційні закони про недоторканість "виборців народних" — тобто послів до законодавчих установ.

Адміністраційно-політичні влади в суди не сміють на основі цього закону арештувати посла без писемної згоди на це президента парламенту, чи союзу. Але для фашистських властей в Італії, Польщі, Румунії і т. ин. цей закон є куніком безартичного паперу.

Ось що каже про те згадана варшавська "Хроніка репресій":

Дня 20 вересня 1926 р. Польський Клуб Незалежної Хлопської Партії вніс в своїй інтерпелляції, в якій скаржало, що дня 2 вересня ц. р. до помешкання соймового посла Балана вдерлася поліція, а підпрокуратором і цілою шайкою опішків на чолі арештувала 10 осіб, що чекали на неприступного посла і зачали переводити ревізю. Коли-ж пос. Балан верну до свого помешкання і побачив, що в нього діється, з обуренням завадав від підпрокуратора дозволу маршала союму на переведення такої ревізії. Такого дозволу підпрокуратор не мав і звернувся до прокуратора. Тоді прокуратор даним прийшов, опечатав всі папери, листи, приватні нотатки, а головні всі акти Мікартінового Секретариату для боротьби за амністацію для політичних в'язнів, якого головою є полков Балан. Все те прокуратор забрав без ніякого правного претексту.

Мета цього всього була — забрати й знищити настільки всі акти відносно амністії для політичних в'язнів, які в цілі 6000 годин сьогодні по польських тюрьмах.

(Далі буде.)

ПОДЯКА ГОЛОВНОМУ ЗАРЯДОВІ Р.З.Т.

Порт Артур, Онг.

Одним бажав зложити товариство подяку Головному Зарядові Р.З.Т. за вилучення мені записки на суму \$44.00 за час моєї недузи через 6 тижнів.

Різно-ж дякую ширю тов. опікунам хорих, що відвідували мене часто під час цієї недузи.

До Р.З.Т. я належу шойно від 8-ох місяців; вписався більше за порадою друзів товаришів, бо самий я думав, що не тільки буде непотрібним тягарем — платити що місяця по \$1.00, не слабуючи ніколи.

Але оце я таки анеждував, і то на цілий тиждень. І коли одержав записку, то довго дороздумав, яким великим добродійством є для робітників Р.З.Т.

Рядку отаже жорстко всім товаришам по праці, що ще не є членами Р.З.Т., щоб негайно вписалися до нього, бо ніхто не знає, що його завтра чекає.

З товариським привітом.

А. Бабик.

ГЕМЛІН ГАРЛЕНД.

"THE SILENT EATERS".

(Взято з твору "Книга про Американських Індіанів", видання Гарпера і Братів в Нью Йорку.)

За спеціальним дозволом автора.

(Переклав М. Волинець)

(Продовження.)

Весь цей натиск і ворохобня ще погіршили наш стан. Ті, що вірили в нову релігію, казали:

"А що, бачите, як білі люди боються нашої релігії; вони стараються запобігти приходові нового світа".

А непосидючі, що бажали битися, казали: "Готуйтеся! Воюймо!"

Листи й телеграми сипалися до агента коло Стоячого Каменя, жадаючи дійсного вияснення стану. На всіх них агент відповідав: "Нема ніякої небезпеки. Індіані спокійні". Але при нагоді цих відповідей він зневажав мого чіфа.

В чому він перебивав яскрі межі, називаючи Ситінг Була чоловіком безсильним, брехуном, трусом. Це-ж було дитинством битися такого малого й безсильного чоловіка. Він гадко мильно представив релігію танців. Він гадкував також з мого батька й з інших, як з "Індіанів, що останніми часам перетворилися в чудодіїв" і закінчив, говорючи, що "Ситінг Була бунтує людей". Забувши за всі прихильні доносення, що він їх багато разів робив про мого чіфа, він брехав: "Ситінг Була бунтує людей ще від початку його повороту в 1883 році".

Що такий чоловік міг знати про ту розпук, в яку впаў мій народ? Він був твердоблий, невирозумний і задрісний своїм відомом. Він був також побожний, а це дуже тяжко для кожного, хто не поет, або філософ, бути справе-

дливим до людей, що мають інакше поняття про світ. Расава ненависть і релігіяна упевненість — це мури між червоним і білим чоловіком. Саюкси не можуть зрозуміти попів, а попи не хочуть толерувати Саюксів. Наш агент зробився злим, надутим, невирозумним. Він почував, що його влада була захитана. Його самолюбіе було подражене.

Кілька днів після того, як я доіс до від'їзду Мато, все було тихо, агент вірив, що божевілля минуло бодяй так далеко, як це відносилось до його округу. Він тільки старався, щоб Ситінг Була і його послідовники не дізналися, що їх танці глибоко налякали поселенців. Однак чіф знав і це допомогло йому затримати дещо віру в магію, що він її випробовував. Він не надавав значання розбиттю своєї лямки, але він не захотів відмовитися від танцю.

До свого приятеля, вчителя, Джека Керигена, він казав:

"Агент скаржиться, що я своєю худобою годую тих, що приходять танцювати. Що-ж з того? Вона мені не буде потрібна тоді, коли бодяй вернуть назад. Коли-ж нова релігія є брехнею, тоді я зовсім не потребує плакати худоби. Великий дух прислав мені вістку. Він сказав: "Коли ти хочеш жити, то прилучис до танцю, що я його дав". Чи та вістка правдива, чи ні, я покищо не знаю. "Я шукаю доказу".

Проти терпких слів агента я поставлю слова Джека Керигена, який вчителював недалеко помешкання Ситінг Була. Цей чоловік знав нашу мову.

"Я знав добре чіфа — казав він — і я не бачив в нему нічого злого. Він був Індіанець, але я не можу за це його обвинувачувати".

Протягом цього неспокойного періоду мій чіф часто ходив до вчителя своїх дітей. Джек був самотнім білим чоловіком, з яким він міг вільно розмовляти й разом вони сперечалися над

новою релігією. Джек любив мого чіфа й сказав мені про це одного разу, коли дискутували відношення агента до танцю.

"Чіф часто приходив поповісти з моєю родиною і він завжди мучив себе своєю гідністю й повагою. Я завжди бачив його помиркованим і негордим".

"Наша релігія зветься для вас глумою, але так само й ваша для мене — казав мій чіф. — Баптисти і методисти і пресбитеріяне і католики кожний мають іншого Бога. То чому-ж ми не можемо мати свого? Чому агент стареться відібрати від нас нашу релігію? Моя раса вмирає. Невдовзі наш Бог вмире разом з нами. Як що ця релігія неправдива, то що з того? Я не знаю в що вірити. Коли-б я міг спити, як инші сам відвідувати країну духа, тоді було-б легко для мене повірити, але завжди до мене не приходять. Воно проходить мимо мене. Я допомагаю іншим побачити своїх померлих, але мені ніхто не допомагає".

"Власне, власне — відповів вчитель. — Бачиш, які люди падають в забуття. Твої сильні, з чистим розумом люди не вірять".

"Це правда, — признав чіф, — але я сподіюся, що деякі мої старші чоловіки ще повірять. Може ми не знаємо, як підготуватися".

Під тим він розумів, що вони не знають, як загипнотизуватися, бо саме для цього відбувався танець. Він був неначе зібрання синтрузістів, що сидять і чекають привидів. Він був неначе відрозкувач зібрання вільних методистів, або шейкерів та квакерів старих часів. Мій приятель Девіс написав мені довгого листа, де писав:

"Це, як ти кажеш, є глумість, аде для мого поняття це не є гіршим абсурдом, як багато інших форм релігіозного екстазу. Моя порада — лишити її в спокою. Вона сама завмере. Такої форми рух зростає тільки завдяки опором".

ЧИ ВИ ВЖЕ ЧИТАЛИ

найновішу книжку відомого робітничого письменника М. РІЧАНА

КАРПАТСЬКА НІЧ

Що недавно вишла з друку? Якщо немає її в самі, або ващї знайомі, то постарайтеся купити, а будете мати корисну книжку в хаті. Не трагити вона вартості навіть тоді, як ви перечитаете її. Це довша повість з воєнних часів в Галиччї і в життя робітництва в Америці. Коли читаете, то не можете так довго відірватися від книжки, доки не перечитаете до кінця.

Письменник М. Річан сам пережив війну і вірно опсує всі ті страшні події в старому краю. Читачи "Карпатської ніч" ви рівночасно багато вчитесь і то в найбільш приступній формі, бо ціла книжка написана незвичайно зрозумілою мовою. Надрукована вона на найкращому папері, окладина з артистичним малюнком в двох кольорах. Купити, а ніколи не покладатися! Розповсюдженіє скрізь у книжках.

ЦНА 50 ЦЕНТІВ ЗА КНИЖКУ.

Замовлення з грішми посилати на таку адресу:

Ukrainian Labor News
Cor. Pritchard & McGregor
Winnipeg, Man.

Товариші! Відновляйте передплату на "Українські Робітничі Вісти"!